کد خبر: ۴۶۷۶۸۹
چهارشنبه ۲۴ اسفند ۱۴۰۱ ۱۸:۲۹

عوامل موثر در احیای مناسبات ایران و عربستان

احیای مناسبات ایران و عربستان از ۴ عامل سرچشمه گرفته است که شاید ندانید.

به گزارش سایت خبری پرسون،- یک پژوهشگر مسائل شرق آسیا «بی‌اعتمادی به سیاست‌های آمریکا در برخورد با ایران، امکان دانستن توافق میان تهران و غرب، سیاست‌ها و ابتکارهای اقتصادی بن‌سلمان و لزوم ثبات در منطقه» را از جمله عوامل اثرگذار در رفتار عربستان برای احیای مناسبات با ایران می‌داند.

۱۹ اسفندماه، پس از انجام چند روز مذاکرات فشرده میان دبیر شورای عالی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با همتای سعودی خود در پکن، بیانیه سه‌جانبه‌ای با امضای «علی شمخانی» نماینده رهبر معظم انقلاب و دبیر شورای عالی امنیت ملی، «مساعد بن‌محمد العیبان» وزیر مشاور و عضو شورای وزیران و مشاور امنیت ملی عربستان سعودی و «وانگ ئی» عضو دفتر سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست و رئیس دفتر کمیسیون مرکزی امور خارجی حزب و عضو شورای دولتی جمهوری خلق چین در مورد از سرگیری روابط تهران و ریاض منتشر و اینگونه مسیر برای آغاز دوباره مناسبات ایران و عربستان بعد از هفت سال هموار شد.

از سرگیری روابط میان ایران و عربستان موضوعی است که باید دلایل احیای مناسبات دو کشور بعد از ۷ سال و دیگر ابعاد آن مورد بررسی قرار گیرد. پیش از این، اداره کل پژوهش و بررسی‌های خبری ایرنا در گزارشی با عنوان «واکاوی توافق ایران و عربستان؛ منافع و مزیت‌های تنش‌زدایی در منطقه» به بررسی نتایج تاثیرات گسترده منطقه‌ای این توافق پرداخته بود.

در همین رابطه، پژوهشگر ایرنا با «محمدجواد قهرمانی» کارشناس روابط بین‌الملل و پژوهشگر مسائل شرق آسیا گفت‌وگویی انجام داد تا به این پرسش‌ها پاسخ دهد:
ـ چرا با وجود منافع گسترده همکاری راهبردی ایران و عربستان، حصول توافق ۷ سال به طول انجامید و چه عاملی در مقطع کنونی منجر به شکل‌گیری آن شد؟
ـ نقش چین در شکل‌گیری این توافق چه بود؟

انگیزه ایران و عربستان برای ارتقا روابط

در سال ۱۳۹۴ قطع روابط دیپلماتیک ایران و عربستان، زمینه را برای افزایش تنش میان دو کشور فراهم کرد. با افزایش نقش‌آفرینی بن‌سلمان در عربستان، این مساله شدت بیشتری پیدا کرد و در عین حال، نگرانی ریاض از افزایش نفوذ و قدرت منطقه‌ای تهران، سبب شد روند روابط دو کشور به سمتی حرکت کند که چشم‌انداز بهبود آن تیره وتار شود اما به تدریج عوامل مختلفی سبب شد دو کشور جهت متفاوتی را انتخاب کنند تا بتوانند روابط خود را مدیریت کنند.

البته، یکی از عوامل اثرگذار در رفتار عربستان برای احیای مناسبات با ایران، بی‌اعتمادی به آمریکا بود. نقطه عطف این مساله، نبود واکنش آمریکا به هدف قرار گرفتن تأسیسات آرامکو در دوره ترامپ بود و احتمالات ناشی از دستیابی به توافق با تهران در دولت بایدن نیز به نظر آن را تشدید کرد. در سوی مقابل، تهران نیز فضای شکل گرفته را فرصتی برای بهبود روابط قلمداد کرد. این موضوع‌ها سرانجام به آغاز مذاکرات دو کشور انجامید. اگرچه این فرایند در ماه‌های مختلف متوقف شده بود اما در نهایت تهران و ریاض با میانجی‌گری چین بیانیه‌ای را امضا کردند که عزم دو کشور را برای از سرگیری روابط دیپلماتیک نشان می‌دهد.

یکی از عوامل اثرگذار، در رفتار عربستان برای احیای مناسبات با ایران، بی‌اعتمادی به آمریکا بودبه گفته قهرمانی، چهار دلیل باعث شد عربستان با ایران به توافق برسد:

۱. بی‌اعتمادی به سیاست‌های آمریکا در برخورد با ایران
۲. امکان دانستن توافق میان تهران و غرب
۳. سیاست‌ها و ابتکارهای اقتصادی بن‌سلمان
۴. لزوم ثبات در منطقه

در مقابل، تهران نیز انگیزه‌های جدی در بهبود روابط داشته که شامل جلوگیری از شکل‌گیری ائتلاف اسرائیل-اعراب است که از اساس، از نظر آن‌ها موضوع مشترک یعنی تهران، آنها را بیش از پیش به هم پیوند می‌زند و یا سبب کاستن از نقش‌آفرینی عربستان در افزایش فشارهای غرب به تهران می‌شود.

این کارشناس روابط بین‌الملل اضافه‌کرد: نمی‌توان گفت این توافق فقط بر روابط دوجانبه اثرگذار خواهد بود و شاید دو کشور بر سر موضوع‌هایی

همچون جنگ یمن و بحران سوریه نیز به توافق‌های اولیه رسیده باشند.

پکن انگیزه جدی در اجرایی‌شدن این توافق دارد زیرا از این طریق می‌تواند خود را به عنوان یک قدرت بزرگ مسئول در نظام بین‌الملل و البته ضامن صلح در خاورمیانه به تصویر بکشداهداف چین برای میانجی‌گری میان ایران و عربستان

قهرمانی به جایگاه و اهداف و نقش میانجی چین میان ایران و عربستان اشاره کرد و اظهار داشت: این مدل نقش‌آفرینی چین نشان می‌دهد که همچنان ثبات اولویت اصلی چین در منطقه به شمار می‌رود. در شرایطی که مدیریت تعامل برابر با تهران و ریاض برای پکن دشوار شده، چنین توافقی حفظ و ارتقا روابط با دو طرف را برای چین آسان‌تر خواهد ساخت.

از نگاه وی، شرایط در منطقه به سمتی در حال حرکت است که امکان برخورد نظامی را افزایش می‌دهد؛ این برخورد یا می‌تواند علیه تهران باشد یا اینکه تهران در زمانی که با افزایش فشارها مواجه باشد دست به اقدامی نظامی بزند. چنین ادراکی از طرف چینی‌ها نیز احتمالاً در افزایش تلاش‌های میانجی‌گرایانه این کشور نقش جدی ایفا کرده است. چین توانسته اعتبار یک کنشگر میانجی در اذهان رهبران ایران و عربستان را از طریق اقدامات مختلف به دست آورد. به عنوان مثال، بیانیه سفر «شی جین پینگ» به عربستان، احتمالاً ضمن فشار بر ایران و ارائه این سیگنال به تهران که پکن روابط خود با اعراب را قربانی روابط با ایران نمی‌کند، به افزایش اعتماد عربستان به چین منجر شده است.

این کارشناس روابط بین‌الملل اضافه کرد: گسترش تعاملات چین با عربستان نیز اهرم‌های مناسب را در اختیار این کشور قرار داده است. در نتیجه، در شرایطی که روابط عربستان و آمریکا وضعیت خوبی را سپری نمی‌کند قائل‌شدن چنین نقشی برای چین، می‌تواند به ابزار چانه‌زنی برای ریاض در تعامل با واشنگتن نیز تبدیل شود.

در کنار این موارد، پکن انگیزه جدی در اجرایی‌شدن این توافق دارد، زیرا از این طریق می‌تواند خود را به عنوان یک قدرت بزرگ مسئول در نظام بین‌الملل و البته ضامن صلح در خاورمیانه به تصویر بکشد.
چنین تلاشی می‌تواند از طرف چین در خصوص احیای برجام نیز دنبال شود تا ضمن مسئول نشان‌دادن خود در برابر جامعه بین‌المللی، از افزایش تنش‌ها در منطقه‌ای که ثبات آن برای دستورکارهای اقتصادی این کشور ضروری است، جلوگیری کند.

منبع:ایرنا